

گفت‌وگویی «شهرراز» با مدیر کل برنامه‌بودجه شهرداری شیراز درباره‌ی برنامه پنج‌ساله سوم شهرداری شیراز

انسان محوری و عدالت محوری دو شاخص برنامه سوم توسعه است

تمام حوزه‌های شهرداری و مناطق ما بحث بودجه‌ریزی عملیاتی ما به این صورت است که بهای تمام‌شده هر کالا و محصول و هزینه ظرفیت‌ها مشخص می‌شود و دقیقاً هزینه‌ها و کارایی اضافه را مشخص می‌کند که به این ترتیب می‌توان بحث مدیریت هزینه را انجام داد.

در این بحث جذب سرمایه‌گذار و سرمایه‌گذاری در این شیوه از رویکرد برنامه، چه کار می‌خواهیم انجام دهیم؟ با توجه به این که امروز در شرایط تحریم به سر می‌بریم و امکان استفاده از سرمایه‌گذاری خارجی برای ما کم‌تر شده است؟ در این برنامه ما دو بخش داریم، یکی از راهبردهای ما در بسترسازی جهت جذب سرمایه‌گذار در پروژه‌های گردشگری و یکی هم در بخش خصوصی است. از سویی یکی از راهکارهای ما تهیه بسته‌های سرمایه‌گذاری و تسهیلگری جهت سرمایه‌گذار و تضمین امنیت برگشت سرمایه سرمایه‌گذار و کاهش بروکراسی اداری است.

چگونه می‌توان امنیت سرمایه‌گذار را تأمین کرد؟ واقعیت آن است که شهرداری به‌تنهایی نمی‌تواند این کار را انجام دهد و این مهم با همکاری سایر دستگاه‌ها انجام می‌پذیرد.

پس از ارائه برنامه سوم توسعه شهرداری شیراز، رئیس کمیسیون گردشگری شورا نقدی بر این موضوع داشت که در این برنامه گردشگری ذیل بودجه فرهنگی دیده شده است؛ با توجه به این که گردشگری قرار است محور توسعه شیراز و استان باشد این نگاه چگونه حاصل شده است؟ ما باید این گونه به قضیه نگاه نکنیم و نباید مقوله‌های فرهنگی و گردشگری را از هم جدا کنیم. مثلاً توسعه آرامگاه سعدی و توسعه و بهسازی آرامگاه حافظیه این موضوع فرهنگی یا گردشگری است؟

اما توجه دارید که گردشگری تنها در جنبه‌ی فرهنگی نیست؛ بلکه طیف‌های فراوانی مانند گردشگری زیارتی، تاریخی، خرید، سلامت و انواع مختلف دیگر دارد.

چ شهر شیراز، گردشگری چند کارکردی دارد و این کاملاً منطقی است. ما گردشگری سیاحتی، زیارتی، ادبی، فرهنگی و تاریخی و سلامت داریم؛ اما بحثی که وجود دارد این است که باید طرح جامع گردشگری وجود داشته باشد و مسیر را و حدود توسعه را مشخص کند. موضوع دیگر آن که شهرداری تنها می‌تواند در زیرساخت‌ها ورود پیدا کند، زیرا مأموریت اصلی در حوزه‌ی گردشگری با میراث فرهنگی است و شهرداری تنها می‌تواند زیرساخت و بهسازی را انجام دهد. در برنامه راهبردی شهر، سه دسته راهبرد برای شهرداری در نظر گرفته شده است که دارای یکی از موضع‌های زیر نسبت به شهرداری باشد:

به محلاتی که امکانات در حد استانداردتری دارند، تنها بودجه‌های نگهداری تزریق کنیم. ما اکنون به‌عنوان مثال برای دسترسی به فرهنگسرا شعاع ۱۵۰۰ متر را مدنظر گرفته‌ایم تقریباً از این نظر بررسی کردیم که چند درصد از محلات ما برخوردار و چند درصد غیر برخوردار هستند که این مطالعات روی سایت شهرداری شیراز به آدرس: shiraz.ir - خدمات الکترونیک - انتشارات و همچنین سایت اداره کل برنامه‌بودجه وجود دارد؛ و ما بر اساس نقشه‌های موضوعی که تهیه شده پروژه‌های مدنظر را براساس امکان‌سنجی، مکان‌یابی و تعریف کرده‌ایم.

در فرایند کاهش هزینه‌ها و کاهش درآمدها چه رویه‌ای را پیش گرفتید با توجه به این که می‌دانیم شهرداری با حدود ۱۲ هزار نیرو یک سازمان فربه است و از طرفی می‌دانیم که این مدیریت شهری قصد ندارد که دیگر تراکم بفروشد، یا دستکم زیاد بفروشد. شما در این دو زمینه چه الگویی را پیش‌بینی کردید؟ در بخش اقتصادی یکی از راهبردهای ما تغییر رویکرد شهرداری از بخش درآمدهای ساختمان به بخش درآمدهای پایدار است. در این بخش یک سری مطالعات انجام گرفته و پروژه‌هایی را تعریف کردیم که بتوانیم رویکرد درآمدی شهرداری را از بحث صدور پروانه به منابع درآمدی پایدار و بحث اجاره‌داری و همچنین سوی دولت هم لایحه‌ی درآمدی پایدار در مجلس در حال بررسی است که اگر به تصویب برسد شرایط درآمدی شهرداری تغییر می‌کند (ما اکنون ۱۵ درصد درآمد پایدار داریم.

درباره دریافت هزینه خدمات از مردم منظورتان چه بود؟ مثلاً آیا مانند تهران که قرار است پل‌ها و تونل پولی شود، به این گونه است؟

خیر. اتفاقی که می‌افتد این است که در بسیاری کشورها وقتی یک ملکی ساخته و یا عارضه شهری ایجاد می‌شود، در نگاه اول عوارضی از آن گرفته نمی‌شود؛ بلکه به میزان هزینه‌ای که مصرف می‌کنند مالیات بر مصرف می‌بندند؛ یعنی سالیانه مانند عوارض نوسازی بابت متراژ خانه‌ای که داریم و امکاناتی که در اختیار ماست، هزینه‌هایی را دریافت می‌کنیم. این می‌شود همان بحثی که گفتیم.

لطفاً این موضوع را روشن کنید؛ زیرا ممکن است باعث نگرانی شهروندان شود؟ موضوع به این صورت است که به‌عنوان مثال به میزان حجم زباله‌ای که تولید می‌کنیم بهای آن را پرداخت کنیم. این مثال دو وجه دارد، یکی این که ما در نوع تولید زباله و موادی که مصرف می‌کنیم تجدیدنظر کرده و دوم این که این موضوع به کاهش هزینه شهر بینجامد. ما در معاونت برنامه‌ریزی در حال حاضر بودجه‌ریزی عملیاتی نهایی تمام‌شده را کار می‌کنیم. در

بخشی و یک نگاه مکمل و بین‌بخشی دارند. می‌توان گفت که مکمل یکدیگرند و در جهت حل مسائل شهری عمل می‌کند.

یکی از شعارهای مدیریت شهری جدید در دوره پنجم شسورای شهر و شهرداری شیراز، رویکرد انسان‌محوری بوده است. این شعار چقدر ملاک تدوین برنامه سوم توسعه شهرداری شیراز بوده است و نمودهای این شعار را در برنامه سوم چگونه می‌بینیم؛ به بیان دیگر تفاوت این برنامه با برنامه‌های قبلی در چیست؟

رویکرد انسان‌محوری در برنامه سوم پنج‌ساله را می‌توانیم این‌گونه متصور شویم که احترام به انسان و کرامت انسانی، ارائه خدمات باکیفیت و توسعه امکانات و خدمات ما به مردم می‌تواند در آن مستتر باشد. در این برنامه، گذار از خودرئومحوری به انسان‌محوری نقش مهمی دارد و در این بخش برنامه‌های موردنظر ما احداث مسیرهای دوچرخه، حمل‌ونقل پایدار، کاهش حوادث رانندگی و بالا بردن ایمنی شبکه دیده‌شده است. در بخش شهرسازی نیز فرم شهری پایدار مدنظر ما بوده است؛ یعنی تمام خدمات و امکانات را به‌صورت مساوی و عدالت‌محور در اختیار شهروندان قرار دهیم که این اتفاق باعث می‌شود سفرهای شهری شهروندان کاهش یابد. در بحث هوشمندسازی ما موضوع شهر هوشمند را داریم که در آن درگاه‌های الکترونیک، دولت الکترونیک، بحث ارائه خدمات باکیفیت از طریق شبکه‌های الکترونیکی مثل صدور پروانه الکترونیکی دیده شده است که سبب می‌شود شهروندان بسیاری از خدمات خود را در خانه دریافت کنند. در بخش فرهنگی و اجتماعی هم مراکز فرهنگی و اجتماعی بزرگ‌مقیاس مانند مجتمع‌های چندمنظوره به‌اضافه تالار و پردیس‌های سینمایی در برنامه قرار دارد. یکی از نیازهایی که در برنامه بسیار احساس شد، ایجاد فضاهای اجتماعی در سطح شهر یا میدان اصلی شیراز برای تعاملات اجتماعی بود که میدان توپخانه به‌عنوان میدان اصلی و نماد برای شهر مدنظر و یازده میدان در مناطق شهر برای تجمع‌ها و مناسبت‌های اجتماعی پیش‌بینی شده است.

در برنامه پنج‌ساله سوم شهرداری شیراز بحثی را با عنوان محلات و تبعیض مثبت را داریم؛ این موضوع را توضیح می‌دهید؟

ما در حوزه معاونت برنامه‌ریزی و اداره کل برنامه‌بودجه تقریباً یک سری مطالعات را انجام دادیم و بر اساس آن، محلات شهر شیراز را به ۱۵۲ محله تقسیم کردیم و آن‌ها را از نظر جمعیت، هرم سنی، میزان سواد و کلاً جغرافیای جمعیتی و بعد بر اساس شاخص‌های خدماتی مانند فرهنگ‌سراها، ورزش، سرای محلات، آتش‌نشانی میدانی تره‌بار و باغات خانواده انجام شد که شعاع‌های دسترسی و کمبودها را مشخص کردیم. منظور ما از تبعیض مثبت این است که به محلاتی که امکانات کمتری دارند، بودجه‌های بیشتری تزریق کنیم و

حسین مالکی

احاطه مدیرکل برنامه‌بودجه شهرداری به آمار و ارقام برنامه‌های سه‌گانه پنج‌ساله توسعه شیراز تحسین‌برانگیز است. گفت‌وگوی ما با وی خلق‌الساعه و ناگهانی بود و در طول ساعتی که در حضورش بودیم کمتر به رایانه پیش‌رویش نظر می‌انداخت. حاصل این گفت‌وگو که ما آن را موشکافی نام گذاشته‌ایم، برآیند اقداماتی است که برای آینده پنج‌ساله شهر شیراز توسط معاونت برنامه‌ریزی شهرداری پیش‌بینی شده است. محمدعلی راضی در پاسخ به پرسش‌های شهرراز می‌گوید: برخلاف دو برنامه قبلی که با مشارکت مشاورین تنظیم شده بود، تدوین برنامه پنج‌ساله سوم با ۲۹ مطالعه پایه بالادست با همکاری تمامی بدنه کارشناسی و حوزه معاونین شهرداری شکل گرفته است، که می‌تواند امتیاز مثبتی باشد.

به‌عنوان نخستین پرسش به ما بگوئید که راهبرد شما و تیم مهندسی و مشاورینی که برای نوشتن و تدوین برنامه سوم پنج‌ساله توسعه شهرداری شیراز تلاش کرده‌اند، حاوی چه چشم‌اندازی بوده است؟ می‌خواهیم ببینیم آیا نگاهتان به بودجه، انقباضی یا انبساطی بوده و هم این که بدانیم مؤلفه‌هایی مانند زیست پایدار یا هوشمندسازی در این برنامه از چه جایگاهی برخوردار است؟

در آغاز باید بگویم که یکی از وظایف من به‌عنوان مدیرکل برنامه‌بودجه شهرداری، تبیین برنامه‌های بلندمدت و کوتاه‌مدت و همچنین تدوین بحث بودجه، اصلاح بودجه و متمم آن و همچنین آمار و اطلاعات است. باید این نکته را هم یادآوری و تأکید کنم که در دو برنامه‌ی پنج‌ساله قبلی با همکاری مشاوران و کارشناسان شهرداری صورت گرفت که به نوعی انتقال آکادمیک به مجموعه بدنه‌ی کارشناسی شهرداری صورت گرفته بود، اما تدوین برنامه پنج‌ساله سوم با استناد به مطالعات پایه بالادست با همکاری تمامی بدنه کارشناسی و حوزه معاونان شهرداری شکل گرفته است که می‌تواند امتیاز مثبتی باشد. در تدوین این برنامه الگویی که در برنامه سوم توسعه به کار برده شده، الگوی توسعه پایدار است که سه محور بهبود محیط‌زیست، عدالت اقتصادی، توزیع منابع و توجه به ارزش‌های فرهنگی اجتماعی و حفظ هویت اجتماعی را در برمی‌گیرد.

آیا آماری دارید که نشان دهد چند درصد از برنامه‌های توسعه اول و دوم که به‌عنوان یک الگو در روند پیش‌شما و مشاوران قرار گیرد، محقق شده است؛ با توجه به این که معمولاً برنامه‌های این‌چنینی به‌صورت کامل و صد درصد محقق نمی‌شود، آیا می‌توانید به ما بگوئید که برنامه سوم تا چه درصدی قابلیت اجرایی را شدن را دارد؟

در برنامه دوم توسعه (۹۶-۹۲) که برای سال ۱۳۹۷ نیز تمدید شد، تقریباً ۱۱ هزار میلیارد تومان برنامه‌های عمرانی پیش‌بینی شده بود که از این رقم در بحث درآمدی، حدود ۹ هزار میلیارد تومان محقق شد. افزون بر این از نظر اجرای پروژه‌هایی که در بودجه ردیف گرفتند، حدوداً ۸۰ تا ۸۵ درصد در برنامه مذکور ردیف اجرایی در بودجه دریافت کردند. این که چند درصد آن محقق شده، بعد از ارائه تفریح بودجه ۹۷ دقیقاً مشخص خواهد شد که چند درصد از برنامه از نظر عددی و فیزیکی تحقق یافته است. در بحث درآمدی برنامه پنج‌ساله قبلی هم با توجه به تجربه‌ای که در برنامه‌ی قبلی داشتیم، در حال پایدارسازی یک نظام الگوی پیش و ارزیابی عملکرد در برنامه هستیم. برنامه پنج‌ساله جدید در چهار سناریوی «بسیار بدبینانه»، «بدبینانه»، «معقولانه یا میانه» و نیز سناریوی «خوش‌بینانه» ارائه شده که با توجه به شرایط اقتصادی که در آن هستیم با توجه به ارزیابی سالیانه می‌توانیم از سناریوهای جایگزین خود در بخش درآمدی استفاده کنیم.

شما به راهبرد اشاره کردید؛ می‌خواهیم ببینیم رویکرد شما در برنامه پنج‌ساله سوم به چه شکل و چه سویی بوده است؟ برنامه سوم توسعه شهرداری شیراز در پنج محور فرهنگی اجتماعی، اقتصادی، سلامت و محیط‌زیست، کالبدی (شامل بخش شهرسازی و حمل‌ونقل، مدیریت شهری) تقسیم می‌شود. هرکدام از این محورها یک نگاه

برنامه سوم توسعه شهرداری شیراز در پنج محور فرهنگی اجتماعی، اقتصادی، سلامت و محیط‌زیست، کالبدی تقسیم می‌شود. هرکدام از این محورها مکمل یکدیگرند و با یک نگاه برنامه‌ریزی مسئله‌گرا، در راستای یکدیگر به حل مسائل شهری کمک می‌کنند

در بخش شهرسازی فرم شهری پایدار مدنظر ما بوده است؛ یعنی تمام خدمات و امکانات را به‌صورت مساوی و عدالت‌محور در اختیار شهروندان قرار دهیم که این اتفاق باعث می‌شود سفرهای شهری شهروندان کاهش یابد

در بخش اقتصادی یکی از راهبردهای ما تغییر رویکرد شهرداری از بخش ساختمان به بخش درآمدهای پایدار است. می‌خواهیم رویکرد درآمدی شهرداری را از بحث صدور پروانه به منابع درآمدی پایدار و بحث اجاره‌داری و همچنین دریافت هزینه بهای خدمات تغییر دهیم